

Luokka	Laatuj. Työohjeet
Versio/pvm	5 / 20.2.2019
Laatijat	Männistö Tuija; Kuopus Sirpa; Kaila Kaisi; Sepänniemi Aino
Vastuuhenkilö	Sepänniemi Aino
Hyväksyjä	Kuopus Sirpa
Tämä ohje koskee	Kaikki

Näytteenotto eristyspotilailta

Hoitoyksikön on ilmoitettava tutkimuspyyntöä tehdessään mahdollisesta potilaan eristyksestä, jotta näytteenottajat tietävät noudattaa tarvittavia suojaustoimenpiteitä.

Käytössä olevat eristysluokat ovat suojaeristys, kosketuseristys, pisaraeristys ja ilmaeristys. Suojaeristyksen tarkoituksena on suojata potilasta tartunnoilta (esim. syöpäpotilaat). Muiden kuin suojaeristysten tarkoituksena on estää tartunnan leviämistä potilaasta näytteenottajaan ja edelleen muihin ihmisiin. Veritartuntavaara-luokkaa ei käytetä, koska kaikkia verinäytteitä tulee käsitellä siten, että ne voivat olla tartuntavaarallisia.

OYS:ssa tutkimusten tilaaja valitsee eristystiedon Weblabin ERISTYS -alasvetovalikosta. Tällöin tieto tallentuu pysyvästi laboratorion tietojärjestelmään, näkyy aina automaattisesti uusia tutkimuksia tilattaessa sekä tulostuu lisätietotarroihiin. Jos eristystieto muuttuu tai poistuu, täytyy tilaajan itse muuttaa merkintä Weblabin ERISTYS-valikosta. Eristys ilmoitetaan laboratoriolle vain, jos potilas on infektiotaudin kantaja, altistuneita henkilöitä ei tarvitse ilmoittaa.

Eristyshuoneissa, joissa on erilliset sisäänmeno- ja poistumisvälihuoneet, huomioidaan näiden osalta kulkujärjestys sekä osaston ohjeistus suojavaatteiden pukeutumisen- ja riisumiskäytännöistä.

1 Näytteenottojärjestys

Suojaeristyspotilaiden näytteet otetaan ennen muita potilasnäytteitä. Muiden eristyspotilaiden näytteet otetaan viimeisenä muiden potilasnäytteiden jälkeen.

2 Näytteenotto suojaeristyspotilailta

Suojaeristyksellä pyritään estämään erityisesti käsien ja vaatteiden välityksellä leviävien taudinaiheuttajien leviäminen muista henkilöistä potilaaseen.

Osasto varaa käsihuuhteen ja suojakäsineet eristyshuoneen välitilaan tai ulkopuolelle.

Lisäksi eristyshuoneessa tulee olla puristusside ja kertakäyttöisiä suojakäsineitä.

Näytteenottaja:

- desinfioi kädet
- kerää näytteenotossa tarvittavat välineet kertakäyttöiseen astiaan: turvaneula, näyteputket, ihonpuhdistuslaput ja ihoteipinpätke
- vie potilashuoneeseen vain kertakäyttöastiassa olevat näytteenottovälineet
- näytteenoton esivalmistelun jälkeen desinfioi kädet ja pue kertakäyttöiset suojakäsineet
- suojaeristysnäytteenotossa voit tuoda näytteenottovälineet näytteenoton jälkeen kertakäyttöisessä astiassa pois huoneesta ja laittaa esim. neulan omalla kärryllä olevaan neulajäteastiaan
- riisu suojakäsineet ja desinfioi kädet

3 Näytteenotto kosketuseristyspotilailta

Kosketuseristyksellä pyritään estämään erityisesti käsien ja vaatteiden välityksellä leviävien taudinaiheuttajien leviäminen (esim. monet suolistoinfektiot, MRSA, VRE).

3.1 Vuodeosastoilla

Osasto varaa käsihuuhteen ja suojaimet eristyshuoneen välitilaan tai ulkopuolelle. Välitila on puhdasta aluetta.

Lisäksi eristyshuoneessa tulee olla huonekohtainen puristusside, neulankeräysastia ja kertakäyttöisiä suojakäsineitä.

Näytteenottaja:

- desinfioi kädet
- kerää näytteenotossa tarvittavat välineet kertakäyttöiseen astiaan: turvaneula, näyteputket, ihonpuhdistuslaput, ihoteipinpätkä ja potilaan henkilötietotarra
- pue kertakäyttöinen suojatakki ja kertakäyttöiset suojakäsineet (käsineet suojatakin hihojen päälle)
- vie vain kertakäyttöastiassa olevat näytteenottovälineet huoneeseen. Näyteputket tulee pitää kertakäyttöastiassa, niitä ei saa laskea paljaaltaan potilaan vuoteeseen eikä pöydälle.
- käsineillä ei saa enää kosketella muuta kuin potilasta ja tarvittavia näytteenottovälineitä. Mikäli joudut koskettelemaan muuta, riisu hanskat, desinfioi kädet ja pue uudet kertakäyttöiset suojakäsineet.
- vie näytteenoton jälkeen pelkät näyteputket huoneen ulkopuolelle. Kertakäyttöastiaa ei saa tuoda ulos huoneesta.
- riisu suojavaatteet suoraan roska-astiaan huoneessa, ensin käsineet ja sitten takki
- desinfioi kädet ensimmäiseksi, kun olet tullut pois huoneesta
- pyyhi näyteputket denaturoidulla alkoholilla minkä jälkeen voit liimata niihin tarrat. Pyyhkäise denaturoidulla alkoholilla myös pinta, jolla putket ovat olleet.
- desinfioi kädet

3.2 Laboratorion näytteenottopisteissä

Näytteenottaja:

- desinfioi kädet
- pue kertakäyttöiset suojakäsineet
- käsineillä ei saa enää kosketella muuta kuin potilasta ja tarvittavia näytteenottovälineitä. Mikäli joudut koskettelemaan muuta, riisu hanskat, desinfioi kädet ja pue uudet kertakäyttöiset suojakäsineet.
- laita näytteenoton jälkeen monikäyttöinen puristusside suoraan kaarimaljaan (kertakäyttöinen puristusside myös suoraan roskiin)
- riisu käsineet ja desinfioi kädet
- pyyhi näyteputket denaturoidulla alkoholilla minkä jälkeen voit liimata niihin tarrat
- desinfioi kädet
- toimita näytteenotossa käytetty monikäyttöinen puristusside puhdistettavaksi näytteenoton jälkeen

4 Näytteenotto Norovirus, Clostridium difficile ja syyhytötilailta (kosketuseristys)

Norovirus-, Clostridium- tai syyhyeristys ilmoitetaan laboratorioille silloin, kun osastolla potilaan hoidossa noudatetaan kyseistä kosketuseristysohjetta.

Yllä olevan kosketuseristysohjeen lisäksi näytteenottaja:

- syyhyeristyksessä suojaa erityisen hyvin ranteiden ja käsivarsien paljaan ihon siten, että suojakäsineet vedetään huolellisesti suojatakin hihojen päälle
- pesee kädet vedellä ja saippualla huoneessa tai välitilassa suojavaatteiden riisumisen jälkeen ennen poistumista huoneesta/välitilasta.

Käsienpesu vedellä ja saippualla:

- kostuta kädet haalealla vedellä
- ota nestesaippuaa ja hiero se käsiin
- pese kädet valuvan veden alla ja huuhtelee ne
- kuivaa kädet käsipyyhepaperilla
- sulje vesihana käsipyyhepaperilla käsien uudelleen kontaminoitumisen estämiseksi

5 Pisaraeristys

Pisaraeristystä käytetään sairauksissa, jotka leviävät suurten pisaroiden välityksellä. Näytteenottaja käyttää suojatakin ja suojakäsineiden lisäksi suu-nenäsuojusta ja silmäsuojusta tai visiirimaskia. Muuten toimitaan kuten kosketuseristyksessä.

Influenssa-eristystapauksissa suojautuminen kysytään tarvittaessa hoitoyksiköstä.

6 Ilmaeristys

Ilmaeristystä käytetään sairauksissa, jotka leviävät ilmassa kauan pysyvien mikropartikkelien välityksellä. Potilasta hoidetaan välitilalla/eteisellä varustetussa huoneessa. Sulkutilan ovet eivät saa olla yhtä aikaa auki. Näytteenottaja käyttää hengityksensuojainta FFP3. Hengityksensuojain puetaan tiiviisti kasvoille, opastusta pyydetään tarvittaessa hoitoyksikön henkilökunnalta. Pääsääntöisesti OYS:ssa ilmaeristystä käytetään keuhkotuberkuloosin hoidossa, jolloin tartuntatien katkaisuun riittävät edellä mainitut toimenpiteet. Tietyt sairaudet, esim. vesirokko, tuhkarokko, immuunipuutteisen vyöruusu, isorokko, voivat levitä sekä ilma- että kosketustartunnan välityksellä. Näiden sairauksien kohdalla noudatetaan ilmaeristyksen lisäksi kosketuseristysohjetta (osasto ilmoittaa).

7 Muutokset tässä versiossa

- Tarkennettu käsidesin ja kertakäyttöisten käsineiden käyttöä suoja- ja kosketuseristysnäytteenottojen sekä näytteenottopisteen kohdalla
- Kertakäyttöisen suojaliinan käyttö laboratorion näytteenottopisteissä poistettu